

N. J. Bosma

Staatsbosbeheer

Aanleiding

De belangrijkste reden om tot het opstellen van regionale bosplannen over te gaan is de wens om de planning in de bosbouw te verbeteren. Dit kan niet zonder de verschillende direct betrokkenen: de boscijgenaren, maar ook de verschillende overheden, daarbij te betrekken.

De ruimtelijke planning, voor zover van belang voor de bosbouw, vindt vooral plaats in de planologische trits: Nota Landelijke Gebieden (uitgewerkt in de "groene" structuurschema's), streekplan, bestemmingsplan. Voor de sectorplanning op het gebied van de bosbouw is op landelijk niveau vooral het in voorbereiding zijnde Meerjarenplan Bosbouw van belang. Op lokaal niveau zijn dat de beheersplannen voor de bossen. Op regionaal niveau bestaat er nog geen specifiek op bosbouw gerichte sectorale planvorm. Hierdoor ontbreekt het in de eerste plaats aan een goede onderlinge afstemming van landelijk, regionaal en lokaal beleid inzake de bosbouw en in de tweede plaats aan een goede basis voor een bosbouwkundige inbreng in de ruimtelijke ordening op regionaal en lokaal niveau. Dit heeft tot op heden geleid tot zeer uiteenlopende benaderingen van het bos in streek- en bestemmingsplannen enerzijds en beheersplannen anderzijds, veelal zonder onderlinge afstemming.

Stand van zaken

Het regionaal bosplan (r.b.p.) dook voor het eerst op rond 1980, bij de discussie over de herziening van de Boswet. Hoewel deze herziening niet verder in de procedure is gebracht en dat de komende jaren ook niet te verwachten is, is het idee van het r.b.p. blijven bestaan.

Gedeputeerde Staten van Gelderland deden ca. vier jaar geleden het voorstel om tot een onderlinge afstemming te komen tussen het r.b.p. en het integraal deelplan (de uitwerking van het Streekplan Veluwe). Na langdurig overleg met de provincie Gelderland en de betrokken boscijgenaren én nadat het r.b.p. tweemaal in de memorie van toelichting op de begroting

van Landbouw en Visserij is aangekondigd, is in september van het vorig jaar de zgn. Functionele Werkgroep Bosbouw ingesteld met als tweeledige taak: het maken van een r.b.p., om te beginnen voor de Z.O.-Veluwe en het leveren van een bosbouwkundige bijdrage aan de integrale deelplannen, allereerst aan het integraal deelplan Z.O.-Veluwe. Daarbij is afgesproken dat het r.b.p. een experimenteel karakter zal dragen. De samenstelling van de functionele werkgroep verandert per deelplangebied.

De functionele werkgroep voor de Z.O.-Veluwe is samengesteld uit vertegenwoordigers van de ("echte") particuliere boscijgenaren (4!), de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten, het Gelders Landschap, de gemeenten, de provincie, Staatsbosbeheer, de dienst der Domeinen en het Bosschap. Het geheel wordt voorgezeten door het lid van Gedeputeerde Staten: mr. J. Fokkens.

Het ligt in de bedoeling het r.b.p. voor de Z.O.-Veluwe in het najaar af te ronden. Inmiddels is ook voor de provincie Utrecht een werkgroep ingesteld om een (experimenteel) r.b.p. voor de hele provincie te maken. Dit zal een nauwe samenhang met het (nieuwe) streekplan voor de provincie Utrecht vertonen. Het r.b.p. Utrecht kan gezien worden als een sectorale uitwerking van het streekplan, terwijl, vooruitlopend daarop, de voorbereiding voor het regionaal bosplan ook de feitelijke onderbouwing kan leveren voor een verantwoorde functietoedeling in het streekplan.

In tegenstelling tot het experiment in Gelderland zal in Utrecht waarschijnlijk ook aandacht besteed worden aan de aldaar nieuw aan te leggen bossen.

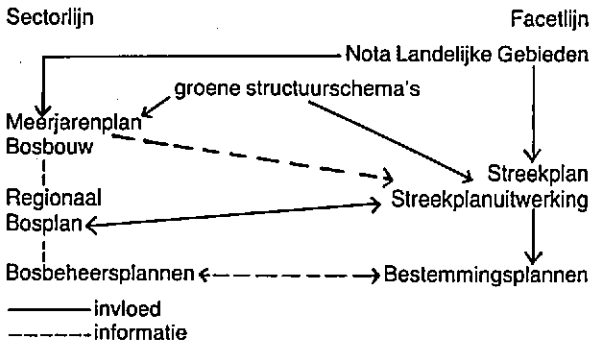
Wat is een regionaal bosplan?

Het regionaal bosplan vormt een brug tussen het Meerjarenplan Bosbouw en de beheersplannen, alsmede tussen de bosbouw en de ruimtelijke ordening. Het r.b.p. wordt opgesteld in nauwe samenwerking tussen eigenaren/beheerders en de overheid. Het provinciaal bestuur heeft de eindverantwoordelijkheid voor het regionaal bosplan.

De spil van het regionaal bosplan bestaat uit aanbevelingen m.b.t. de toekomstige bossamenstelling.

Positie van het regionaal bosplan t.o.v. andere plannen

Uit het bovenstaande blijkt, dat er zowel relaties te onderkennen zijn tussen het regionaal bosplan en de plannen op het gebied van de ruimtelijke ordening als tussen het regionaal bosplan en plannen op het gebied van de sector Bosbouw.

Wat is de zin van een regionaal bosplan?

Zoals hiervoor vermeld, is de hoofddoelstelling van deze nieuwe planvorm de onderlinge afstemming van het beleid t.a.v. het bos in streek- en bestemmingsplannen, beheersplannen en Meerjarenplan Bosbouw. Daarbij wordt uitgegaan van het beleid van de verschillende betrokkenen.

Deze betrokkenen kunnen als volgt worden ingedeeld:

- de niet-geinstitutionaliseerde (of "echte") particuliere boscijgenaren;
- de particuliere natuurbeschermingsorganisaties;
- de lagere overheden, niet alleen als eigenaar, maar mede als vertegenwoordiger van gebruikersgroepen, zoals de recreanten;
- de rijksoverheid, als eigenaar, maar ook als vertegenwoordiger van het landsbelang inzake de houtproductie, het natuurbehoud en de openluchtrecreatie.

Het regionaal bosplan kan (indien daarover overeenstemming bestaat tussen de verschillende betrokkenen) gevolgen hebben voor:

- de herziening van het Meerjarenplan Bosbouw;
- de vervaardiging en/of toetsing van streekplannen resp. bestemmingsplannen;
- de verbetering van het subsidie-instrumentarium;
- de inhoud van beheersplannen van particulieren;
- de inhoud van beheersplannen voor de bossen van de rijksoverheid;
- de inhoud van de beheersplannen voor de bossen van de lagere overheden;
- de inhoud van de voorlichting aan eigenaren en beheerders, zoals die o.a. in het kader van de toepassing van de subsidieregeling wordt gegeven;

8 het inzicht van de eigenaren/beheerders in de mogelijkheden voor wijzigingen in bosbeheer, zowel de bosbouwkundige als de financiële mogelijkheden en zo indirect bijdragen aan de verbetering van de bedrijfsresultaten.

Het voordeel dat de verschillende betrokkenen mogen verwachten van het r.b.p. is uiteindelijk bepalend voor hun participatie.

In het onderstaande schema is de waardering van de eerdergenoemde *mogelijke* gevolgen voor de verschillende groepen van betrokkenen globaal aangegeven. Deze uitkomst berust ten dele op schattingen en ten dele op ervaringen met het r.b.p. voor de Z.O.-Veluwe.

Gevolgen	Groepen betrokkenen			
	a	b	c	d
1	+	+	+	+
2	+	+	+	+
3	+	+	+	+
4	-	±	±	±
5	±	±	+	±
6	±	±	±	+
7	±	±	±	+
8	+	+	+	+

- + waardering positief
- waardering negatief
- ± waardering twijfelachtig

Uit het schema zou geconcludeerd kunnen worden dat bij het opstellen van het r.b.p. de nadruk dient te liggen op:

- de mogelijkheid de herziening van het MJP te beïnvloeden;
- bestemmings- en streekplannen te beïnvloeden;
- verbetering van het subsidie-instrumentarium en;
- inzicht bieden in de mogelijkheden voor wijzigingen in het bosbeheer.

Dit is de verwachting dat hiermee de belangen van de verschillende betrokkenen, zowel de "echte" particulieren, de natuurbeschermingsorganisaties als de overheid op het gebied van de bosbouw zo goed mogelijk gediend worden.

Werkwijze

Centraal in het r.b.p. staat de na te streven bossamenstelling, weergegeven met behulp van bosdoeltypen.

Deze bosdoeltypen (waarvan een voorbeeld is bijgevoegd) kunnen gerangschikt worden naar bostype of groeiplaatseenheid, d.w.z. naar de mogelijkheden die de groeiplaats biedt, maar ook naar functie-accent (accent natuurbehoud of accent houtproductie of nevenschikking).

Om tot een regionale bosdoeltypenverdeling te ko-

men is dan ook (naast inzicht in de bestaande situatie) inzicht in de groeiplaats en inzicht in de functie-accenten nodig. Inzicht in de groeiplaats wordt verkregen door een zgn. groeiplaatstypologie te vervaardigen. Daarbij worden de groeiplaatseenheden getypeerd door geologie en bodem, waterhuishouding, voedings-toestand en klimaat. Per groeiplaatseenheid levert hetzelfde beheer bij dezelfde soort vrijwel hetzelfde resultaat.

Per groeiplaatseenheid kan worden aangegeven welke (groepen van) bosdoeltypen het best op hun

plaats zijn. Omdat de bosdoeltypen naar functie-accent gerangschikt kunnen worden kan tevens inzicht worden verkregen in de mogelijkheden om een bepaald functie-accent te realiseren. In het geval van de Z.O.-Veluwe blijkt, dat daar bossen met het accent natuurbehoud en met nevenschikking van functies en/of houtproductie overal gerealiseerd kunnen worden, zij het dat op sommige plekken het aantal bosdoeltypen dat gekozen kan worden beperkt is en dat op andere plekken de keuzemogelijkheden veel ruimer zijn.

Inzicht in de door de betrokken eigenaren gewenste

Bosdoeltype 6.

A. LEVENSGEMEENSCHAP BOS

A1.	<i>Bossamenstelling</i> boomsort	(grove den) 70; (beuk) 30 (incidenteel eik)
	omloop	80-120 jr
	voorraad	150-180 m ³
	houtopbrengst	5-6 m ³
	open ruimten	± 10%
	bosrand	onregelmatig; afwisselend vrij dicht en open
A2.	<i>Opstandsstructuur</i> grootte van de opstand	2-5 ha
	menging	individueel en in groepen; gelijkjarig binnen groepen; spontaan met berk
	sluiting	100%
	struiketage	vrij goed ontwikkeld
	bodemvegetatie	dicht
	dood hout	enkele dode bomen
A3.	<i>Fauna</i> dichtheid herbivoren	matig
	dichtheid overige fauna	vrij hoog

B. BEHEERSMAATREGELEN

B1.	<i>Verjonging</i> wijze	spontaan of planten in groepen of zomen
	schaal	¼-1 ha
	duur	lang
B.	<i>Verzorging</i> doel	kwaliteitshout
	wijze	zo nodig opsnoeien; hoogdunning; zo nodig verwijderen van te hoge beuken
B3.	<i>Oogst</i>	volledige stam

C. INRICHTING

C1.	<i>Toegankelijkheid</i> openstelling	in principe geen beperkingen, behalve buiten wegen en paden in kwetsbare gebieden en ten aanzien van gemotoriseerd verkeer en ruiters
	ontsluiting	extensief tot vrij intensief; in opvangzones intensief
C2	<i>Voorzieningen</i>	extensief, in opvangzones in principe geen beperkingen ten aanzien van eenvoudige voorzieningen voor stationaire recreatie

D. BEDRIJFSVOERING

D1.	<i>Inzet personeel</i> manuren/ha/jaar	5-6
D2.	<i>Financiële aspecten</i> beheerskosten	200-250 gld/ha/jr
	opbrengsten	400-500 gld/ha/jr

functie-accenten werd in het geval van de Z.O.-Veluwe verkregen door de betrokken boseigenaren zelf deze functie-accenten op kaart in te laten vullen.

Idealiter vindt na de inbreng van de gewenste functie-accenten een discussie plaats, waarbij getracht wordt tot een onderlinge afstemming van functie-accenten te geraken.

Inzicht in de bestaande situatie, groeiplaatsmogelijkheden en de gewenste functie(s) van het bos leidt tot aanbevelingen m.b.t. de toekomstige bossamenstelling in de vorm van bosdoeltypen.

Om de individuele beheerder(ster) een handvat te geven bij de uiteindelijke keuze van bosdoeltypen voor zijn/haar bos wordt in het r.b.p. tevens aandacht geschonken aan de financiële consequenties verbonden aan de keuze van verschillende bosdoeltypen. Dit biedt de individuele beheerder/beheerster wellicht de mogelijkheid de financiële situatie van zijn/haar bosbedrijf te verbeteren.

Procedure

Gezien het regionale karakter van het plan is het de bedoeling dat Gedeputeerde Staten het voortouw hebben bij de opstelling van het r.b.p. Dit komt tot uiting in de instelling door GS van een werkgroep die het r.b.p. op moet stellen. Deze werkgroep zal voor een belangrijk deel worden samengesteld uit vertegenwoordigers

van de boseigenaren (zie hiervoor "stand van zaken").

Getracht zal worden om het r.b.p. steeds in nauwe samenhang met streekplanherziening of -uitwerking op te stellen, wat met het oog op de doelstelling van het r.b.p. ook voor de hand ligt. Daar het r.b.p. als planvorm niet in de (Bos)wet ligt verankerd en dus op vrijwillige medewerking stoelt, zal de zwaarte van het r.b.p. voor een belangrijk deel bepaald worden door de binding met het streekplan, de mate waarin overeenstemming bestaet en de strekking van die maatregelen.

De rijksoverheid kan en wil in deze weinig opleggen, zodat het plan steeds op flexibele wijze in zal moeten spelen op de problemen in de betreffende regio. Procedure, werkwijze en inhoud kunnen dan ook per regio verschillen.

Zodra het eerste regionaal bosplan gereed is zal daar in het N.B.T. nader aandacht aan worden besteed.

Literatuur

- Planning met behulp van bosdoeltypen. Staatsbosbeheer, 1983
- Firet, J. F., 1984. Systeem voor de toepassing van bosdoeltypen in regionale bosplannen. (In voorbereiding.)
- Ronden, G. M. W., 1984. Regionale bosplannen. Scriptie Landbouwhogeschool, Vakgroep Planologie.